

Jarzęcka, Joanna

"Wie finde ich Literatur zur Geschichte der Naturwissenschaften und Technik", Burghard Weiss, Berlin 1985 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 32/1, 242-243

1987

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

a szkolnictwo górnicze było ważnym elementem rozwoju nie tylko techniki, ale i w ogóle nauk przyrodniczych i ścisłych.

Starannie wydana książka zawiera przypisy, umieszczone po każdym rozdziale oraz dziewięćdziesiąt nie numerowanych i pozbawionych niestety spisu ilustracji (m.in. trzy mapki), wśród których wyróżnia się dwanaście pięknych grafik Jana Cáci.

Danuta Molenda
(Warszawa)

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Burghard Weiss: *Wie finde ich Literatur zur Geschichte der Naturwissenschaften und Technik*. Berlin Verlag Arno Spitz. Berlin 1985, 289 ss.

Książka jest kolejnym (27) tomem serii Orientierungshilfen, wydawanej przez Instytut Kształcenia Bibliotekarzy (Institut für Bibliothekausbildung) Wolnego Uniwersytetu w Berlinie Zachodnim. Publikacje tej serii często zawierają w swoich tytułach ów zwrot: „wie finde ich”, który z miejsca określa ich charakter, mają bowiem służyć „pomocą informacyjną” w doborze literatury do różnych dyscyplin (np. nauki o Ziemi, medycyny i farmacji, budownictwa lądowego, ochrony środowiska itp.). Omawiany tom poświęcony jest literaturze do historii nauk przyrodniczych i historii techniki. Jak wynika z podanego na końcu książki zestawienia wybranych tomów tej serii, nie jest to pierwsza publikacja, informująca o literaturze do historii nauki, albowiem już jeden z wcześniejszych tomów, a mianowicie tom 8, którego — nie znamy, był jej także poświęcony (Renate Dopheide: *Wie finde ich Literatur zur Wissenschaftsgeschichte*, b.r.).

Niniejsza książka — jak czytamy we Wstępie — adresowana jest szczególnie do studentów pierwszych lat studiów oraz do tych historyków nauki („piszących i nauczających”), którzy pragną odświeżyć swoje wiadomości na temat najnowszej literatury z interesującego ich przedmiotu. Autor zastrzega, aby prezentowanego „wprowadzenia do historii nauki”, za jakie uważa swoją książkę, nie utożsamiać z fachowym wprowadzeniem do tej nauki, gdyż nie wnika on głębiej w problemy, podstawy i metodologie historii przyrodoznawstwa i techniki. Książka nie jest również bibliografią sensu stricto, ponieważ nie uwzględnia wszystkich dotąd wydanych (lata powojenne, zwłaszcza zaś ostatnie dwudziestolecie) publikacji z tej dziedziny. Spełnia ona raczej rolę „drogowskazu”, mającego zorientować czytelnika zarówno w „przedmiocie” (m.in. reprintsy dzieł dawnych autorów), jak i w „podmiocie” historii nauki (ośrodki naukowe na świecie prowadzące badania w tym zakresie). Zgodnie z tak pojmowanym „wprowadzeniem” do historii nauki znajdujemy w recenzowanej książce zestaw literatury do następujących zagadnień: historia nauki jako wyodrębniona dyscyplina naukowa (opracowania na temat jej początków, rozwoju i aktualnego stanu na świecie); odnotujemy z przykrością, że w części tej nie figuruje ani jedna pozycja autora — Polaka. *

W następnej części poświęcono uwagę bibliotekom; zawarto w niej m.in. ogólne wiadomości na temat porządkowania i układów zbiorów bibliotecznych.

Kolejna część książki odpowiada na pytanie, *gdzie można znaleźć literaturę do historii przyrodoznawstwa i techniki* (biblioteki uniwersyteckie, regionalne itp. na terenie Republiki Federalnej Niemiec), a następna — *jak należy poszukiwać wzmiankowanej literatury* (rodzaje katalogów).

Część piąta — najobszerniejsza — informuje, *gdzie, kto i w jaki sposób upowszechnia historię przyrodoznawstwa i techniki*. Następnie zostają wymienione: instytucje naukowe na świecie (znowu brak polskiej instytucji): ogólne pomoce bibliograficzne w Niemczech i na świecie

(wszelkie dzieła biobibliograficzne); literatura do ogólnej historii przyrodoznawstwa i techniki; literatura do wybranych zagadnień z tej dziedziny; historia przyrodoznawstwa od czasów najdawniejszych, historia poszczególnych jej dyscyplin; ogólna historia techniki; historia techniki od czasów najdawniejszych, wreszcie historia nauk technicznych. Po tym szeroko tematycznie przedstawionym zestawieniu wyszczególniono wydawane aktualnie na świecie czasopisma naukowe, poświęcone historii przyrodoznawstwa i techniki; wśród wymienionych 114 czasopism znajdujemy 4 polskie, tj. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”; „Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej” z podaniem — nieaktualnych już dzisiaj — ich pięciu serii; „Organon” oraz kwartalnik „Science of Science” (z roku 1980). Książkę kończą: słowniczek wyrazów obcych (z dziedziny bibliotekoznawstwa) oraz indeks osobowy.

Jak wynika z przedstawionej wyżej zawartości tej książki, jest ona — naszym zdaniem — przeznaczona głównie dla początkujących historyków nauki lub nawet amatorów oraz — oczywiście — studentów, dla których może być ona szczególnie pomocna. Samo zaś jej opracowanie jest bardzo przejrzyste i czytelne. Jak zdarza się często w publikacjach zagranicznych, tak i w wyżej omówionej znajdujemy wprawdzie tylko jeden, lecz — niestety — trzykrotnie powtórzony błąd; tym razem odnosi się on do nazwy polskiej placówki badawczej, a mianowicie Zakładu Historii Nauki i Techniki, gdzie słowo „Historii” występuje uparcie w wersji rosyjskiej, tj. „Istorii”.

Joanna Jarzęcka
(Warszawa)

Romuald Wiesław Gutt: *Wybrane zagadnienia z historii medycyny*. Skrypt dla studentów PAM. Pomorska Akademia Medyczna w Szczecinie. Szczecin 1979 8°. 57. ss.

Skrypt zawiera 10 rozdziałów. Są to: *Wprowadzenie; Początki nauki (medycyna grecka); Zagadnienia profesjonalne; Usystematyzowanie nauki (medycyna starożytna i średniowieczna); Budowa i czynność organizmu* (m.in. Vesalius, Harvey, Morgagni); *Elementy nauki o chorobie (Nauka o procesach zapalnych i ropnych; Zarazek ożywiony i nauka o swoistej etiologii; Krwotok; Barwnik żółci i barwnik krwi w patologii; O zmianach w składzie krwi; Zaburzenia trawienia i przemiany materii; Początki endokrynologii); Patologia centralnego układu nerwowego; Nauka o lekach; Zestawienia (kalendarium); Nota bibliograficzna.*

Skrypt, pisany przez wybitnego erudyte, zawiera bardzo dużo szczegółów, które mogą przytłoczyć studenta. Czy stać go będzie na selekcję wiadomości — wątpliwe. Ale chyba nie o wykucie tych szczegółów chodziło Autorowi. Prawdopodobnie na przykładzie historii medycyny, chciał nauczyć przyszłego lekarza „syntetycznego i krytycznego myślenia, umożliwiającego pełne zrozumienie osiągnięć współczesności, pozwalającego ponadto na prognozowanie nauk medycznych”.

Autor podaje dużo dat, faktów i nazwisk. Zaznacza jednak, że historia medycyny nie jest faktografią, że ważne jest nie to, kto pierwszy odkrył, ale kiedy zostało to upowszechnione. Píše też, że ważna jest znajomość nie tylko osiągnięć, ale i błędów w dziejach medycyny. Podkreśla na koniec konieczność bliższego kontaktu medycyny jako nauki przyrodniczej z humanistami, filozofami, literatami, plastykami i muzykami.

Zapoznanie się z tą pozycją byłoby związane z przyjemnością i korzyścią dla każdego historyka medycyny, historyka nauki i człowieka intelektu.

Skrypt jest drukowany małą, ale wyraźną czcionką. Nakład jego wynosi zaledwie 580 egzemplarzy. Starczy to tylko dla dwóch roczników studentów. A co potem?

Teresa Ostrowska
(Warszawa)